



Соціальна робота

УДК 364.4:364-322+364-3:61.2](045)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17191030>

Роль волонтерських та громадських організацій у соціальному захисті

Гончар Інна Григорівна

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4316-8650>

Прийнято: 13.09.2025 | Опубліковано: 24.09.2025

***Анотація:** У статті досліджено роль волонтерських та громадських організацій у сфері соціального захисту населення України. **Мета** статті полягає у з'ясуванні ролі громадських та волонтерських організацій у системі соціального захисту України. У дослідженні застосовано **методи** аналізу наукової літератури, нормативно-правових актів, статистичних даних, а також порівняльний і системний підходи. Використання комплексного аналізу дало змогу визначити основні аспекти громадських і волонтерських організацій, їхній вплив на підвищення ефективності державної соціальної політики та забезпечення адресної допомоги вразливим категоріям населення. У **результаті** акцентовано увагу на тому, що соціальний захист є важливим елементом функціонування будь-якої держави, адже він спрямований на забезпечення гідних умов життя для кожної людини. Встановлено, що волонтерські організації відіграють важливу роль у мобілізації матеріальних і людських ресурсів, наданні гуманітарної та психологічної допомоги, а також у формуванні культури взаємодопомоги. Водночас громадські організації*



зосереджені на інформаційно-правовій підтримці, представництві інтересів соціальних груп, моніторингу якості соціальних послуг і реалізації локальних ініціатив. Порівняльний аналіз показав, що волонтерські організації мають більшу оперативність реагування, тоді як громадські об'єднання забезпечують сталість і правову легітимність у сфері соціального захисту. У статті підкреслюється, що попри наявність певної кількості наукових досліджень, у подальшому доцільно у цій сфері звернути увагу на розроблення інтегрованих підходів до оцінки внеску цих організацій у побудову довготривалої та стійкої системи соціального захисту. **Висновки** дослідження підтверджують, що ефективна взаємодія держави, громадських та волонтерських організацій є ключовою ефективною соціальною політикою, здатної відповідати на актуальні виклики та гарантувати соціальну стабільність у суспільстві.

Ключові слова: соціальний захист, волонтерські організації, громадські організації, соціальна робота, соціальна політика, державна підтримка, громадянське суспільство, вразливі категорії населення, соціальні послуги, партнерство.

The role of volunteer and community organizations in social protection

Honchar Inna Hryhorivna

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Social Pedagogy and Social Work, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, Ukraine INCLUSIVE

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4316-8650>

Abstract: *The article examines the role of volunteer and public organizations in the field of social protection of the population of Ukraine. The **objective** of the article is to clarify the role of public and volunteer organizations in the social protection*



system of Ukraine. The study uses **methods** of analysis of scientific literature, regulatory legal acts, statistical data, as well as comparative and systemic approaches. The use of complex analysis made it possible to determine the main aspects of public and volunteer organizations, their impact on increasing the effectiveness of state social policy and providing targeted assistance to vulnerable categories of the population. As a **result**, attention is focused on the fact that social protection is an important element of the functioning of any state, as it is aimed at ensuring decent living conditions for every person. It has been established that volunteer organizations play an important role in mobilizing material and human resources, providing humanitarian and psychological assistance, as well as in forming a culture of mutual assistance. At the same time, public organizations focus on information and legal support, representing the interests of social groups, monitoring the quality of social services and implementing local initiatives. Comparative analysis showed that volunteer organizations have a greater responsiveness, while public associations provide stability and legal legitimacy in the field of social protection. The article emphasizes that despite the presence of a certain amount of scientific research, in the future it is advisable to pay attention to the development of integrated approaches to assessing the contribution of these organizations to building a long-term and sustainable system of social protection. The conclusions of the study confirm that effective interaction of the state, public and volunteer organizations is the key to effective social policy, capable of responding to current challenges and guaranteeing social stability in society.

Keywords: social protection, volunteer organizations, public organizations, social work, social policy, state support, civil society, vulnerable categories of the population, social services, partnership.

Постановка проблеми. Протягом тривалого часу українське суспільство перебуває у стані соціальних викликів та загроз, які суттєво впливають на



механізми реалізації державної соціальної політики та ставлять нові виклики у сфері соціального захисту населення. Зростання кількості внутрішньо переміщених осіб, поранених військовослужбовців, сімей загиблих, а також вразливих категорій громадян потребує оперативної допомоги, яку держава не завжди здатна забезпечити у повному обсязі.

У цих умовах особливого значення набуває діяльність громадських та волонтерських організацій як інструменту мобілізації ресурсів суспільства, забезпечення адресної підтримки вразливих категорій населення та налагодження партнерства між державними структурами і громадянським сектором для підвищення ефективності соціального захисту. На відміну від державних установ, які не завжди мають достатню гнучкість та оперативність у прийнятті рішень, громадські та волонтерські організації здатні швидко реагувати на потреби суспільства, забезпечувати адресність у наданні допомоги, впроваджувати соціальні ініціативи, формувати солідарний простір.

Отже, дослідження ролі громадських та волонтерських організацій у системі соціального захисту є актуальним як у науковому, так і в практичному аспекті. Воно дозволяє оцінити ефективність громадських ініціатив, визначити їхній внесок у підтримку населення та виробити рекомендації щодо посилення співпраці між державою і громадянським сектором у сфері соціальної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасному науковому дискурсі проблема соціального захисту населення та участі громадянського суспільства в його забезпеченні розглядається багатогранно. Зокрема, у працях Горінова П. та Драпушка Р. [1] волонтерство розглядається як соціально-правовий феномен, що активно актуалізується в умовах кризових ситуацій. Шапошникова І. та Вірт Ю. [2], Шморлівської А. та Стребкової Ю. [3] розкривають роль волонтерства під час повномасштабної війни зауважуючи на тому, що воно не лише виконує допоміжні функції, а й формує основу для громадянської мобілізації та нових соціальних практик. Водночас Кондратенко



О. [4] здійснила аналіз еволюції діяльності українських НУО від звичної участі у громадсько-політичному житті до участі у формуванні й реалізації волонтерської діяльності в умовах російсько-української війни. У дослідженнях Потапенка В., Тищенко Ю., Каплана Ю. та ін. [5], Павлюк Т. та Демченко О. [6] представлено аналітичну доповідь, в якій простежується позитивна динаміка розвитку інститутів громадянського суспільства навіть у період війни. Правові аспекти діяльності громадських та волонтерських організацій аналізуються у працях Марковича Х. [7], Козія І. [8], які наголошують на добровільності та суб'єктності таких об'єднань, а також на їхній здатності до відстоювання суспільних інтересів. Дослідження Ігоніна Р. [9] підкреслює роль громадських організацій у сфері інформаційно-правового забезпечення соціального захисту, що стає особливо важливим в умовах реформування місцевого самоврядування. Особливої уваги заслуговують праці, що аналізують функції волонтерських організацій – Степаненко В. і Степаненко В. [10]. Дослідження Дулі А. та Лютого В. [11] присвячене представництву інтересів внутрішньо переміщених осіб недержавними організаціями, що демонструє їхню здатність оперативно реагувати на специфічні потреби соціально вразливих груп.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність наукових досліджень, присвячених окремо діяльності волонтерських та громадських організацій, недостатньо уваги приділено їхній ролі у сфері соціального захисту населення. Мало досліджень, в яких представлено волонтерські та громадські організації як ресурс підвищення ефективності державної соціальної політики. Відсутні комплексні підходи до визначення ролі цих організацій у побудові сталої системи соціального захисту, здатної не лише реагувати на кризові виклики, а й забезпечувати довготривалу підтримку вразливих категорій населення.



Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз ролі волонтерських та громадських організацій у системі соціального захисту України.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

1. Уточнити зміст поняття «Соціальний захист».
2. Визначити основні функції та напрями діяльності громадських та волонтерських організацій у сфері соціального захисту.
3. Здійснити порівняльний аналіз волонтерських та громадських організацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціальний захист є важливим елементом функціонування будь-якої держави, адже він спрямований на забезпечення гідних умов життя для кожної людини. Стаття 46 Конституції України закріплює право кожного громадянина на соціальний захист. Це охоплює забезпечення у випадках повної, часткової чи тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, настання безробіття з причин, що не залежать від особи, у старості, а також в інших ситуаціях, визначених законом [12]. У цій статті також підкреслюється, що реалізація зазначеного права гарантується системою загальнообов'язкового державного соціального страхування, яка фінансується за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення. Крім того, передбачено створення мережі державних, комунальних і приватних закладів для надання допомоги особам, які втратили працездатність.

У наукових працях вітчизняних науковців соціальний захист трактується як:
- система заходів правового, соціально-економічного та організаційного характеру, що гарантується і реалізовується державою для забезпечення гідного життя, тобто матеріальної забезпеченості на рівні стандартів сучасного розвитку суспільства і вільного розвитку людини [13 , с. 26];



- процес соціальної безпеки населення [14];

- як стан гарантованої правової та інституційної захищеності ключових інтересів особи й суспільства від внутрішніх і зовнішніх загроз. Йдеться про такий рівень захищеності прав людини, громадянина, суспільства та держави, який створює умови для сталого розвитку, а також передбачає своєчасне виявлення, попередження й нейтралізацію як реальних, так і потенційних загроз національним інтересам. Соціальна безпека також означає такий стан суспільства, за якого забезпечується його нормальне відтворення – як демографічної спільноти, як нації та як народу. Вона характеризується сформованою і стабільною системою соціальних гарантій, що гарантують людині належні умови життєдіяльності, захищеність від ризиків і стійкість до чинників, які підвищують рівень соціальної небезпеки [15, с. 189].

Таким чином, соціальний захист охоплює комплекс заходів і послуг, спрямованих на підтримку населення у різних життєвих ситуаціях. Він передбачає як спеціальні, так і додаткові форми допомоги: надання соціальних послуг у стаціонарних закладах, виплата грошової допомоги, забезпечення соціальними пільгами, а також інші види підтримки. Важливу роль у цьому процесі відіграють органи місцевого самоврядування, які реалізують програми соціального забезпечення та організують доступ населення до відповідних послуг. Завдяки цьому держава створює умови для збереження гідного рівня життя і соціальної стабільності в суспільстві. Однак державна система соціального захисту не завжди здатна повною мірою задовольнити потреби всіх громадян. У такому випадку на допомогу можуть прийти волонтерські та громадські організації й взяти на себе частину соціальних функцій, забезпечуючи оперативну допомогу вразливим категоріям населення, особливо в умовах кризових ситуацій чи воєнного стану.

Незважаючи на безпекові та соціальні виклики, зумовлені повномасштабною російською агресією, в Україні простежується позитивна тенденція до зростання кількості інститутів громадянського суспільства. Так, у



період із 1 січня 2022 р. до жовтня 2023 р. чисельність громадських організацій зросла на 5544. За інформацією Державної служби статистики України, станом на жовтень 2023 р. діяло 102 087 неурядових організацій, тоді як на 1 січня 2022 р. їх було 96 543. Крім того, станом на 1 січня 2023 р. в країні зареєстровано 28 757 професійних спілок, 27 091 релігійну організацію, 2212 асоціацій громадських об'єднань, 1762 органи самоорганізації населення та 318 творчих спілок [5, с. 12].

Українці все активніше беруть участь у діяльності громадських інституцій і розбудові своїх громад, що засвідчує вищу динаміку залученості порівняно з попередніми роками. Зокрема, результати досліджень, проведених у червні – липні 2023 р., показують: протягом останнього року 31 % опитаних долучалися до заходів громадських організацій і рухів, спрямованих на розв'язання суспільно важливих питань. До волонтерської діяльності час від часу залучаються 43 % респондентів, ще 6 % працюють у цій сфері постійно, а 6 % планують долучитися найближчим часом. Водночас 82 % учасників опитування висловили готовність у майбутньому особисто брати участь у вирішенні ключових питань життя громади [5, с. 15].

Відповідно до Закону України «Про волонтерську діяльність» (2011 р.) волонтерська діяльність розуміється формою благодійної діяльності – «добровільною, соціально спрямованою, неприбутковою діяльністю, що здійснюється волонтерами шляхом надання волонтерської допомоги». Мета волонтерської діяльності за законодавством України полягає у розвитку «громадянської свідомості, патріотичного виховання, посилення суспільної згуртованості громадян України на основі загальнолюдських цінностей і національних традицій» [16].

Як соціальний інститут, волонтерство має організовану структуру, включаючи різноманітні НУО (неурядові організації), благодійні фонди, та ініціативні групи громадян. Ці організації створюють фундамент для



систематичної волонтерської діяльності, координуючи проекти, залучаючи ресурси та розподіляючи допомогу. Вони також відіграють ключову роль у формуванні політики, яка сприяє розвитку волонтерства, забезпечуючи правове та організаційне підґрунтя для його діяльності [2].

Ми погоджуємося з думкою Горінова П. та Драпушко Р., що волонтерство за своєю структурою є унікальним явищем, що не знає кордонів і не залежить при цьому від рівня матеріального достатку його учасників, проте розвиток волонтерської діяльності, як правило, припадає на період загострення кризових ситуацій у суспільстві [1, с. 4].

Аналіз наукової літератури дав нам змогу виокремити такі функції волонтерських організацій у соціальному захисті:

- мобілізація ресурсів – волонтерські рухи активно збирають кошти, медикаменти, продукти та інші ресурси для підтримки постраждалих від природних катастроф, стихійних лих та в умовах війни;

- надання безпосередньої допомоги – волонтери допомагають вразливим верствам населення (малозабезпеченим, бездомним, багатодітним, безпритульним, внутрішньо переміщеним особам) шляхом розподілу гуманітарної допомоги, медичної підтримки, надання притулку тощо;

- економічна функція волонтерства – проявляється через діяльність волонтерів, які часто заміщають або доповнюють роботу платних працівників, особливо у неурядових організаціях, що допомагає економити ресурси та направляти їх на інші важливі проекти;

- соціальний інститут – здійснює непрофесійну соціальну роботу під час військових дій, у результаті соціальних конфліктів, вони, ризикуючи своїм життям, самовіддано допомагають людям, виконують функції соціального захисту, підтримки та допомоги [10, с. 315]; забезпечують адвокацію та громадянську активність, виступають захисниками прав та інтересів менш



захищених верств населення, сприяючи зміцненню громадянського суспільства та сприяють соціальній згуртованості [2];

- ресурс для навчання та професійного розвитку – волонтерські програми надають учасникам можливість навчання та розвитку через практичний досвід, що сприяє підвищенню професійних навичок та особистісному зростанню [2]. Волонтерство дає змогу практикувати та розвивати свої соціальні навички, оскільки сприяє регулярним комунікаціям із групою людей зі спільними інтересами та тими, хто потребує допомоги. Отримавши такі комунікаційні та соціальні навички формується додаткова компетенція, що створює переваги для кар'єрного зростання та формування мережі друзів і розширення контактів [17].

У контексті соціального захисту населення, важливого значення набуває роль громадських організацій. Відповідно до статті 1 Закону України «Про громадські об'єднання» (2013 р.) громадська організація – це громадське об'єднання, засновниками та членами (учасниками) якого є фізичні особи. Водночас громадське об'єднання – це добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів. Громадське об'єднання за організаційно-правовою формою утворюється як громадська організація або громадська спілка [18].

Розглядаючи громадські організації, Маркович Х. зауважує на тому, що в суспільному житті громадські організації створюються, виникають на основі певної діяльності людей. За своєю суттю, така організація – це орган, який забезпечує діяльність людей, спрямовану на відстоювання певних ідей, спільних інтересів, реалізацію визначених цілей [7, с. 9].

Отже, громадське об'єднання є цілісним явищем, що формується шляхом поєднання окремих елементів. Його учасниками можуть бути фізичні особи, які



володіють необхідним рівнем правосуб'єктності, а також юридичні особи приватного права, створені на підставі установчих документів, які функціонують відповідно до модельного статуту та проходять державну реєстрацію у порядку, визначеному законодавством.

На переконання І. Козій, громадське об'єднання має кілька визначальних ознак. По-перше, воно є суб'єктним за своєю природою, адже до його складу можуть входити лише фізичні особи чи юридичні особи приватного права. По-друге, таким об'єднанням притаманний змістовний аспект – членство в ньому є виключно добровільним. По-третє, важливим є функціональний вимір: діяльність організації спрямовується на досягнення конкретних завдань, серед яких – захист прав і свобод людини, а також задоволення різноманітних суспільних інтересів (економічних, соціальних, культурних, екологічних тощо) [8, с. 30].

Відповідно до Закону України «Про громадські об'єднання» громадські об'єднання можуть бути таких видів:

1) за організаційно-правовою формою: а) громадські організації (засновники та члени (учасники) фізичні особи); б) громадські спілки (засновники є юридичні особи приватного права, а члени (учасники) можуть бути юридичні особи приватного права та фізичні особи);

2) за статусним критерієм: а) зі статусом юридичної особи (непідприємницьке товариство, основною метою якого не є одержання прибутку); б) без статусу юридичної особи. Громадське об'єднання може функціонувати як зі статусом юридичної особи, так і без нього [18].

Отже, до основних функцій громадських організацій у соціальному захисті можна віднести такі:

1. Інформаційне та правове забезпечення, яке передбачає надання громадянам доступу до актуальної інформації про соціальні права та пільги, роз'яснення механізмів отримання соціальної допомоги, субсидій, пенсій,



надання юридичних консультацій щодо соціального захисту, захист прав громадян у судах та через адвокаційні кампанії, моніторинг дотримання соціальних стандартів державними структурами, а також розробку та просування змін у законодавстві для покращення соціальної політики [9].

2. Надання соціальних послуг і допомоги. Поява недержавних провайдерів соціальних послуг актуалізує питання аналізу можливостей громадських організацій щодо надання таких послуг, критичного осмислення їхньої ролі та обмежень в умовах реформи місцевого самоврядування в Україні [19].

3. Моніторинг, контроль та адвокація якості соціальних програм – громадський контроль, що охоплює аналіз ефективності соціальних програм та державної політики, лобіювання інтересів соціально незахищених груп через громадські ініціативи, а також взаємодія з органами влади щодо реалізації соціальних прав населення [9].

4. Представництво інтересів різних соціальних груп – у ситуації військового конфлікту актуальності набуває своєчасне та екстрене реагування суб'єктів соціальних послуг на проблеми і потреби ВПО, осіб з інвалідністю тощо, а також захист прав та інтересів цієї групи отримувачів соціальних послуг. У такій ситуації важливе для суспільства місце посідають недержавні організації, що надають соціальні послуги. Представництво інтересів широко застосовують у сучасній практиці недержавних організацій для захисту прав та інтересів [11].

Узагальнивши інформацію про волонтерські та громадські організації, представимо їх роль у вигляді порівняльної таблиці (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльний аналіз волонтерських та громадських організацій у сфері соціального захисту

Критерій	Волонтерські організації	Громадські організації
Мета	Надання швидкої та адресної допомоги в кризових ситуаціях	Системна підтримка та захист прав різних соціальних груп
Правове підґрунтя	Закон України «Про волонтерську діяльність» (2011)	Закон України «Про громадські об'єднання» (2013)
Діяльність	Добровільна, неприбуткова, соціально спрямована	Добровільна, може бути як з правовим статусом юрособи, так і без
Форми підтримки	Гуманітарна допомога, медична підтримка, психологічна допомога, притулки	Інформаційно-правове забезпечення, надання соціальних послуг, адвокація, моніторинг політики
Цільові групи	Постраждалі від війни, ВПО, малозабезпечені, сім'ї загиблих, особи в кризових ситуаціях	Ширші соціальні групи: люди з інвалідністю, пенсіонери, молодь, екологічні та культурні спільноти
Тривалість послуги	Короткострокова та оперативна допомога	Довгострокові програми та системні зміни
Функції у соціальному захисті	Мобілізація ресурсів, надання допомоги, розвиток соціальних та професійних навичок тощо	Правозахисна, представницька, адвокаційна, моніторингова тощо

Висновки. В умовах соціальних викликів, які сьогодні стоять перед нашою країною, соціальний захист набуває особливого значення як інструмент підтримки вразливих верств населення та забезпечення суспільної стабільності. Державні установи соціального захисту не завжди здатні витримати надмірне навантаження в умовах воєнних дій та соціально-економічної нестабільності, тоді на допомогу приходять волонтерські та громадські організації, які виступають своєрідним «мостом» між державою та суспільством, забезпечуючи гнучкість і швидкість реагування, які не завжди властиві державним структурам. Волонтерські організації зосереджуються на оперативній допомозі та мобілізації



ресурсів. Водночас громадські організації виконують більш системну роль – адвокаційну, освітню, правозахисну та моніторингову.

Таким чином, саме поєднання державної політики та діяльності громадського сектору створює цілісну систему соціального захисту, здатну відповідати на сучасні виклики.

Подальші наукові дослідження можуть бути спрямовані на розробку моделей сталого партнерства між державою та громадянським суспільством, визначення механізмів фінансування та інституційної підтримки громадських ініціатив.

Список використаних джерел

1. Горінов П., Драпушко Р. Волонтерська діяльність в Україні: соціально-правове дослідження: монографія. Київ: Державний інститут сімейної та молодіжної політики, 2022. 240 с.

2. Шапошникова І., Вірт Ю. Роль інституту волонтерства у соціальній роботі під час повномасштабного вторгнення росії на територію України. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2024. №12. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2024-12-02-03> (дата звернення: 10.09.2025).

3. Шморлівська А, Стребкова Ю. Соціальна робота громадських, благодійних та волонтерських організацій під час воєнного стану. *Освітній дискурс: збірник наукових праць*. 2023. №44. С.70–77.

4. Кондратенко О. Взаємовідносини влади та неурядових організацій в Україні: витоки та сучасний стан. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*, (2023). (3(69), 31-41. [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-3\(69\)-4](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2023-3(69)-4) (дата звернення: 10.09.2025).



5. Стан розвитку громадянського суспільства в Україні (2022–2023 рр.) : аналіт. доп. / [В. Г. Потапенко, Ю. А. Тищенко, Ю. Б. Каплан та ін.]; за ред. В. Г. Потапенка, Ю. А. Тищенко, Ю. Б. Каплан. Київ : НІСД, 2023. 91 с. URL: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2024.01> (дата звернення: 11.09.2025).

6. Павлюк Т. І., Демченко О.П. Оцінка розвитку волонтерської діяльності в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 7. С.130–137

7. Маркович Х. Громадські організації: ідеологічно-правовий вплив на громадянське суспільство. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2022. №2. С. 9–12.

8. Козій І. Поняття та ознаки громадських об'єднань. *Юридичний вісник*. 2023. №5. С. 29–33. URL: http://yurvisnyk.in.ua/v5_2023/3.pdf (дата звернення: 19.08.2025).

9. Ігонін Р. Роль громадських організацій в інформаційно-правовому забезпеченні соціального захисту населення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2025. Том 2 № 88. С. 388–393. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/05/55-1.pdf> (дата звернення: 10.09.2025).

10. Степаненко В., Степаненко В. Волонтерський рух на Сході України в умовах гібридної війни. *Гібридна війна на Сході України в міждисциплінарному вимірі: витоки, реалії, перспективи реінтеграції* : зб. наук. праць / За заг. ред. ред. В. С. Курило, С. В. Савченко, О. Л. Караман. Старобільськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2017. С. 313–319.

11. Дуля А., Лютий В. Досвід представництва інтересів внутрішньо переміщених осіб недержавними організаціями. *Ввічливість. Humanitas* 2023. №3. С. 15–22.

12. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 31.08.2025).



13. Даніліна М. Конституція України та соціальний захист населення. *Соціальні права та їх захист адміністративним судом* : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 4 вер. 2020 р.). Київ, 2020. С. 25–29. URL: <https://rm.coe.int/materials-socialrights-2020/1680a165f8> (дата звернення: 31.08.2025).
14. Новікова О.Ф. Соціальна безпека: організаційно-економічні проблеми і шляхи вирішення. Донецьк : ІЕП НАН України, 1997. 460 с.
15. Суханова А.В. Теоретичні підходи до сутності поняття «страховий захист здоров'я». *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки*. 2014. Випуск 8. Частина 6. С. 188–192.
16. Про волонтерську діяльність : Закон України від 19.04.2011 р. № 42 : станом на 01 січня 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text> (дата звернення: 30.08.2025).
17. 10 чудових переваг волонтерства URL: <https://euprostitir.org.ua/practices/154255> (дата звернення: 21.08.2025).
18. Про громадські об'єднання : Закон України від 19.04.2011 р. 4572-VI від 22 березня 2012 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text> (дата звернення: 21.08.2025).
19. Каштан С., Кравченко О. Що можуть зробити громадські організації у сфері надання соціальних послуг людям з інвалідністю? (на прикладі «конфедерації громадських організацій інвалідів України»). *Вісник АПСВТ*. 2019. № 3. С. 24–33. URL: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Visnyk_3_2019-24-33.pdf (дата звернення: 12.09.2025).